

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

*Atq; hoc ut certis possimus discernere signis
Æstusq; pluiasq; & agentes frigora ventos
Ipse Pater statuit, quid mensura Luna moveret.*

Sed hæc tamen minora & incertiora signa sunt, quam illa quæ Messia aduentum denunciant. Aratus quidem in Phenomenis etiam longinqua ex astris prædici putat, sed fallitur cum ita canit.

Αὐτὸς ὁ πᾶς σέμας ἐν οὐρανῷ ἐστὶν ἔχων

Ἄσπερα δὲ αἰετὶς ἀσπὲρ αἰὲρ δὲ εἰς ἐν αὐτῶν

Ἄσπερος αἰετὶς ἀσπὲρ αἰὲρ δὲ εἰς ἐν αὐτῶν

Ἄσπερος αἰετὶς ἀσπὲρ αἰὲρ δὲ εἰς ἐν αὐτῶν

Ipse enim signa in celo firmavit, æstra spargens, prouidit autem æstra in ænum, quæ maximi facienda significabant hominibus: horarum quibus staret omnia nascerentur. Verum in his erroribus se quotidie Calendariorum cōnectenda ridendas exhibent. At Messia aduentus tot signis indicatus est (Ioannis Baptista natiuitas, atq; adeo ipsius Domini, satis argumentum fuerunt) hominum fuisse supinum torporem, quo factum est, ut tempus visitationis non agnoscerent. Iustinus quæst. 108. eos esse inexcusabiles demonstrat. Quando præter voluntatem proueniens ignorantia, ab ignorantibus reputatur pronotione: tunc cunctis interpositus rei per ignorantiam gestatur veram fuisse, aut erroneam imprudentemq; notionem declarat. Cum autem qua notio habita est per euentum ignorantia fuisse demonstrata sit: Signorans in ignorantia perfectior ueretur, nullam se uiam afferre ueniam, sed penam, quam effugere non potest. Sed nimis Iudeos Christum crucifixisse, perinde atq; ipsum cognouissent Deum esse aduersarium, & eius rei suffragatorem habuerint in eade sua Deum, cuius liquet. Non enim illum crucifixissent, si nouissent. Deum ipsum post mortem suam ex mortuis resuscitaturum fuisse. Resuscitatus uero ex mortuis a Deo Christus, illam quæ contra eum habita erat notio, reuera ignorantiam fuisse ostendit. Quando quidem igitur post resurrectionem Domini a mortuis, & post probationem, siue ostensionem, neg. Deum suffragatorem Iudeis fuisse in morte Christi, neg. Christum, intra resurrectionem in morte manifest. secundum eorum spem, qui illum crucifixerant, Iudei ipsi aduocant in incredulitate & inobedientia perseverant: ob hanc ipsam causam vna fuisse indigni. Quod enim a gentium deducunt, ut resurrectio eius premeretur, & pro furto in vulgus argueretur, atq; Apostoli prohibuerunt in nomine ipsius discipuli perire, quæ vi & efficacia Spiritus Sancti edebantur oportet: non est præter voluntatem obuenientia, & ueniam secum ferunt ignorantia: sed designata & voluntaria suppliciumq; seruandis a Iudeis Deum rebellionis. Nam si ea spe Iudei Christum crucifixissent, ut ne doctrina eius in ualeceret, & Iudas minus ne abrogaretur: quomodo quum ueriusq; spei euentus deciderint, quæ præter voluntatem obuenit aduersus Christum ignorantiam ipsorum eares non coarguit & refellit? Perro illud: Tu pater remitte illis; nesciunt enim quid faciunt: in hac est dictum sententiam. Quum agnouerint quod me per ignorantiam crucifixerunt, & peccati commissi gratiam & absolutionem petierint, presta hanc eis. Non enim datur remissio ei qui peccatum suum non pro peccato, sed pro iustitia habet. Et illud quod a Paulo dictum est; Testimonium illi perhibeo, studium eos habere Dei, sed non secundum scientiam: parentis modo est prolatum, dicto illi consentaneo: infirmus factus infirmus; ut (iuxta ea uerba) curaret infirmos.

VERSUS 3.

Et mane: hodie tempestas, rutilat enim triste cælum.

QVÆSTIO I.

An signum tempestatis mane rutilans triste cælum & serenitatis, uespere rubicundum?

Signum ponitur tempestatis cum rutilat triste cælum, πνεῦμα δὲ αὐγάζει, hoc est, rubeum

colorem exhibet, sed tristiorē, obscuriorē & ad nigrorem magis inclinatū. Syrus ait במוראב צמירא, quod triste significat aduerbialiter, & tamen etiam nigrores habet notam: Camar apud Hebræos est in luctu. Thren 5. 10. במוראב exusta vel denigrata, pelles dicuntur, & 2. 29. 23. 4. במוראב cumar sacerdos idolorum à nigro vestitu. Sic Elias ait, omnem Sacerdotem idolorum vocari במוראב cumar, quod astris vestibus induerentur, quod etiam vitatum apud Veteres fuit, cum dijs inferis facerent, ipse Elias tamen reclusos dici mault. Itaq; cum rubor est mistus atrâ quadam & tristis caligine, idq; matutino tempore, signum est tempestatis.

§. 2. Quod uero apud Lucam additur, pluuiam fieri, si nubes ab occidente surgat, id in Palestina ordinatum erat, nubes enim illæ humentes, & pluuiarum fœtæ, ex mari mediterraneo oriebantur, quod occidentale Israelis latus cingebat. Sic 3. Reg. 18. Cum Elias pluuiâ impetrat, nubes de mari oriente, iussit autē septies puerū respicere contra mare. Hic in Germania, Italiâ, Hispaniâ Ventus occidentalis humidior est. Auster Iudææ siccus & calidus erat, ex Æthiopia & Ægypto ueniens, ideoque à Sole & arenis calens. In Europâ pluuius est idem Ventus, ob mare mediterraneum, Paludes, montes niuofos. Tellus enim nostra vegetatur Pluuiisq; madescit ab austro, & ex tempestatum obseruatione dixit Poëta: Creberq; procellis Africus. Quidam typicè hæc ad primum & secundum Christi aduentum accommodant, sed in illis non immoramur.

§. 3. Obseruandum ruborem cæli prognosticum uespertini temporis esse. & hanc γαυρότης, cum hora scilicet uenerit. Nam matutinus cæli rubor, aut meridians, non idem designat. In Græco dicitur pro eo quod noster uertit, Serenum erit iudæa, serenitas, ab obliquo δὲ ut ille canit:

Sub lone frigido.

iudæa uero opponitur γαυρότης, Syrus זבחה זבחה bu, claritas, serenitas ipsa, vel ipsum. Ut lenius sit, ipsum hoc, quod cælum rubet, est serenitas. Plura dixisse Christum ex Luca constat, c. 12. 5. Cum uideris nubem orientem ab occasu, statim dicitur: imber ueniet, & ita fit. Et cum Austrum flantem, dicitur quod astus erit, & fit.

§. 4. Rubor cæli dicitur latio, ideo πυρράζω, igneam colorem præfert. Syriacè סמך סמך Semcah, quod rubicundum significat, & aliquando flauum interpretantur, & סמך סמך Samkan est lapis lardius, tenuis est rubore.

§. 5. Cur autem rubor cæli latio, uespere serenitatis sit indicium, ratio est, quod vapores siccati & radijs misti, quasi accensi sunt, ideoq; generandis imbris haudquaquam idonei.

Cum uero mane rutilat triste, indicat vapores, spissos, humidosq; qui confestim in Aquam soluuntur. Hæc in Iudæa certa prognostica erant, & uicinâ Asiâ, adeo ut omnibus nota haberentur, à notis enim similitudinem Christus accipit. Quibusdam in locis ubi vna die sæpius tempestas mutatur, incerta, quamuis crebro ita contingant.

§. 6. Eiusdem sunt generis prognostica, quæ Virgilius lib. 1. Georgicon à Luna & Sole accipit, colores enim Solis & Lunæ ab aere sunt.

Si uero Solem ad rapidum, Lunasq; sequentes,

Ordine respicias, nunquam te crastina fallat

Hora, neq; insidius noctis rapiere serena, &c.

Si nigrum obscuro comprehend. rit aera cornu.

Maximus agricolis pelagisq; parabitur imber.

At si uirginem suffuderit ure ruborem

Ventus erit, vento semper rubet aurea Phæbe.

In Lunâ diuersitas apparete uideretur, licet alia paria sint: Nam primò si nigrum aëra obscuro cornu com-

Pluuia in
Palestina.

Serenitas
signa.

Solis & Lunæ
signa.

Prehenderit, maximus agricolis pelagoq; praebitur imber. Si obscurum cornu, sen niger aer, caelum est, quod in Palaestina dicebant triste rutilans. Aratus vocat Lunam *μαλαίνουμένη*. S. Basil. Hom. 6. in Hex. *μαχρίαν*, Claudianus

Lunaq; non gracili surrexit lurida cornu.

Color ille nigricans, aut triste rubens, quem Cereuleum appellant.

Olli Cereuleus supra caput astitit imber.

Sic Vegetius: Color cereuleus indicat pluuiam, & paulo post Virgilius de Sole. Cereuleus pluuiam denunciat, igneus Euros. Cereuleo nigrum indicari constat ex Arato, unde ista sumpsit poeta.

ἢ εἴτε μελαίνῃ καὶ τοὶ τὰ μέγ' ὕδα' ἔσσω

Σήμειά μελ' ὀν' ὄν'.

Si quando nigrum sit, haec tibi signa erunt futura pluuii. Hoc est ergo *οὐρα' ὄν' συζέων* triste rubens. sic etiam Virgilius.

*Si macula incipiens rutilo immiscerier igni,
Omnia tum pariter ventis nimbiq; videbis*

Feruer.

Vegetio etiam imbre impendente Sol est maculosus. Hic autem etiam conditur in nubem, quae ipsa atra rutilo miscetur.

§. 7. Hae igitur in re consentiunt Scriptura, & observationes Paganorum. Vna in re videtur diuersitas. Iudaei cum caelum vesperti vident *συνέλαον* serenitatem fore praedicunt, at Virgilius cum Luna rubuerit, ventum esse ait. At si virgineo suffuderit or a rubere, Ventus erit, vento semper rubet aurea Phoebe. Et de Sole. Cereuleus pluuias denunciat, igneus Euros. ibi quoq; est Sol *συνέλαον*, Ignis. Sic Vegetius: Ventu virgentibus igneus. Sumpsit ex Arato. *ἢ δ' ἐκαστὴν αὐτὴν ἀνέμερον. omnia rubra sunt (signa) venti.*

Possit quispiam dicere, cum sunt in Palaestina venti, videri *συνέλαον*: valde enim refrigerat regionem positam plagae suae ardentem. Nec ratione caret, si distinguamus Solis & Lunae ruborem, ab aeris rubore hilari & diluto. Nam opus est intensiore & spissiore aliquanto rubore aeris, ut astra illa rubeant: medio item enim facile luce sua vindicant. Itaq; si tenuis sit & laevis rubor vesperti, serenitas erit, si grauior, ut Sol vel Luna rubeant, ventus erit. Si rubor Lunae ad nigrotē tendat, & Solis color variauerit, triste caelo, imber erit. Tria igitur prognostica diuersa sunt. Cereuleus aeris color, rutilo tustiore & nigricante, qui Solem & Lunam condit, maculis variet, quo signatur pluuii. Rubor aeris laetior qui Solem & Lunam coloret, ille ventos indicat, laetior enim, sed copiosa est materies exhalationū & vaporum. Deniq; color vespertinus rubens, sed dilutus, qui vel post Solis occasum apparet, vel Solem uon imbuat victus lucis candore, tum nec venti nec pluuii expectanda fuerit. Porro Lunae cornua obtusa aeris per quem videntur spissitudinem designant, ideoq; pluuiam denunciant maiora enim videntur, si medium densius sit, ita Solis orbis mane per vapores aspectus maior, at in medio caeli minor appareat. Haec illi considerauerunt, spiritualia neglexerunt, negat Christus aliud signum se daturum, quam Ionae Prophetae de quo c. 12. Plinij etiam praesagia conueniunt. l. 18. c. 35.

Conciliatio
v. 1. p. a-
v. 1. a.

Signa
Tempe-
statum.

Primumq; a Sole capiemus praesagia. Purus oriens, atq; non feruens, serenum diem nunciat: at hybernā pallidus grandinem: si & occidit pridie serenus & oritur tanto certior fides serenitatis. Concautis oriens pluuias praedicat: item ventos cum ante exorientem eū nubes rubescunt. Quod si & nigrae rubentibus interuenerint, & pluuias. Cum orientis atq; occidentis radij rubent, coire pluuias. Si circa occidentem rubeant nubes, serenitatem futuram diei sponder. Si in exortu spargentur partim ad Austrum, partim ad Aqu-

lonem, pura circa eum serenitas sit licet, pluuiam tamen ventosq; significabunt. Si in ortu, aut in occasu contracti cernentur radij imbrem. Si in occasu eius pluet, aut radij in se nubem trahent, asperam in proximum diem tempestatē significabunt. Cum orientem diuino illustres eminebant, quis circumdanti nubem sint, pluuiā portendent. Si ante exortū nubes globabuntur hyemem asperam denuntiabunt. Si ab ortu pellentur, & ad occasum abibunt, serenitatem, Si nubes Solem circumcludent, quanto minus luminis relinquent, tanto turbidior tempestatē erit: Si vero etiam duplex orbis fuerit, eo atrocior. Quod si in exortu sit, ita ut rubescant nubes, maxima ostendetur tempestatē. Si non ambibunt, sed incumbunt, a quocumque vento fuerint, eum portendent. Si a meridie, & imbiē Si oriens cingetur orbe ex qua parte is se aperit expectetur ventus. Si totus defluerit aequaliter, serenitatem dabit. Si in exortu longe radios per nubes porrigat, & medius erit inanis pluuiam significabit. Si ante ortum radij ostendunt, aqua & ventum. Si circa occidentem candidus circulus erit, noctis leuitem tempestatē. Si nebula vehementiorem. Si cadente Sole, ventum. Si ater circularis fuerit, ex qua regione is rupeit se, ventum magnum.

VERSUS 5.

Et cum venissent discipuli eius trans fretum, obliui sunt panes accipere.

QUESTIO I.

Quomodo obliui sunt panes accipere?

§. 1. P. Recedente vesia dicitur abiisse, Marc. c. 8. 14. admonet lacum traiecit, abiit enim *trans fretum*. In longiore autem profectioem solebant panes accipere. Nempe antequam nauigarent, obliui fuerant, *ἵνα τὸ πῶς αὐτὴν ἵππαν ὑλίστην*. Negligentia Apostolorum accusare morosi est interpretis. Fieri enim poterat, ut ferri re occupati, Domini miraculis, & sermonibus intenti corporis curandi cogitatione deponerent. Diuina autem ordinatione obliuio contigit, ut admonitionis sequentis occasio daretur, imo & noui miraculi, nam Christus eorum sollicitudinem in animo latentem & debile si dem detexit. Sportas quae super fuerant, aut tui bar, aut pauperibus distribuerunt, ad miraculi magnitudinem & certitudinem cunctis indicandam. Proficiuntur igitur & ignorant commessum deesse, donec iam ad stationem peruenirent.

VERSUS 6.

Qui dixit illis: Intuemini & caute a fermento Phariseorum & Sadducaeorum.

QUESTIO II.

Quid fermentum Phariseorum?

§. 1. O. Causatione parū de quibus ipsi solliciti erant Christus eos de fermento Phariseorum cauendo hortatur, geminatione verborum efficaciter *ἵνα πᾶσι χέτε; videte atq; aduerite*. Marc. cap. 8. 15. *ἐπὶ τῷ πλάπτει ἀπὸ ζυμῆς; v. d. discernite, a fermento*. Paulus eodē simili ab haereticis cauendum nos hortatur. i. Cor. 5. modicum fermentum totam massam corrumpit. Solo attractu & mistura nocet. Et mirum est totam massam corrumpi, & accescere fermentum autem a tota massa non edulcorari.

§. 2. Fermentum *ἡ ζυμῆς* quidam interpretantur *ἡ ζυμῆς* quicquid proprium Phaulai diuino verbo admisce- rent, ita fere haeretici. Calu. l. 4. In l. 10. 26. Verum expositiones multae, illustrationesque addi verbo diuino solent, non tamen quae parem eum ipso